

İSTANBUL
GELİŞİM
ÜNİVERSİTESİ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I

KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ VE CEPHELER
(BATI CEPHESİ: SAKARYA MEYDAN SAVAŞI, ANKARA ANLAŞMASI,
BÜYÜK TAARRUZ VE DUMLUPINAR MEYDAN MUHAREBESİ)

HAFTA 13

Doç. Dr. Ercan KARAKOÇ

Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos-13 Eylül 1921)

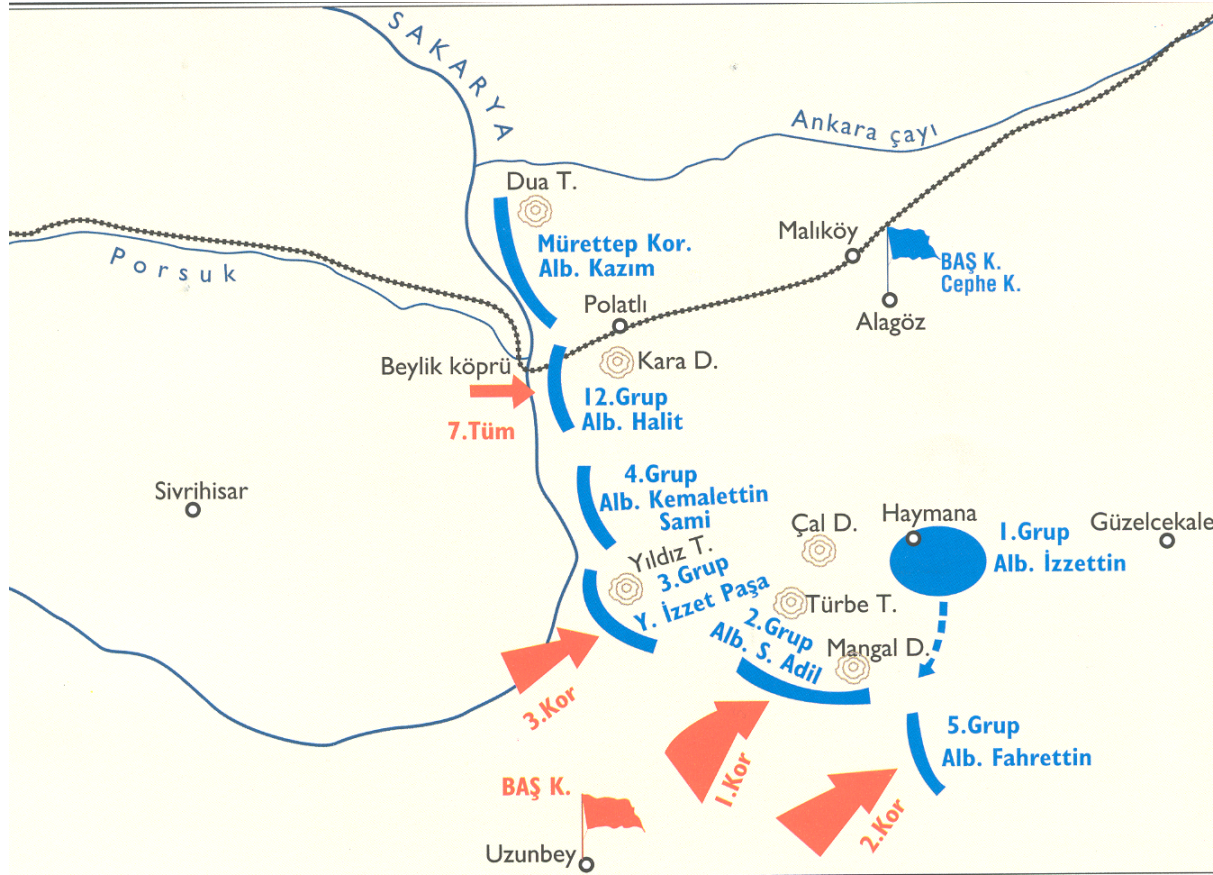
- Yunanlılar Türk kuvvetlerine son darbeyi indirmek amacıyla 23 Ağustos'ta Sakarya Nehri'ni aşıp Türk mevzilerine saldırdılar.
- Sakarya Meydan Muharebesi'ne Millî Mücadele'nin en önemli askeri başarısı diye bakılabilir.
- Hatta bu muharebe, Türk tarihinde de bir dönüm noktası olarak kabul edilebilir.
- Çünkü, 1683 Viyana Kuşatmasından sonra başlayan ve yüzyıllarca devam eden, Türk geri çekilişi bu savaşta durdurulmuş, bundan sonra Türk ordusu tekrar ilerlemeye başlamıştır.

Sakarya Nehri

Türk komuta kademesi savaşı yönetirken:
Fevzi (Çakmak), Kâzım (Özalp), Mustafa Kemal (Atatürk),
İsmet (İnönü) ve Hayrullah (Fişek)

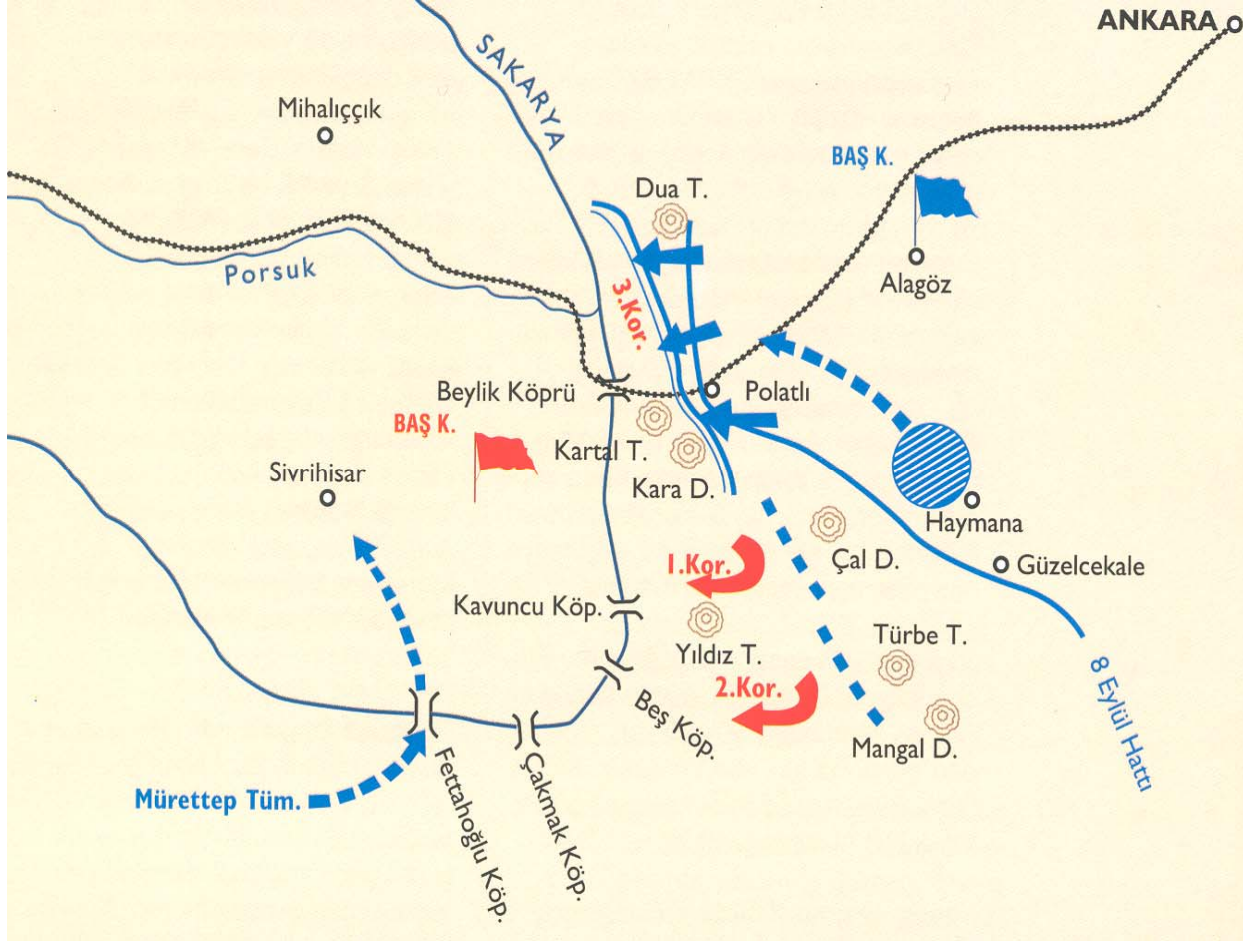

Sakarya Meydan Muharebesi başlarken (23 Ağustos 1921)

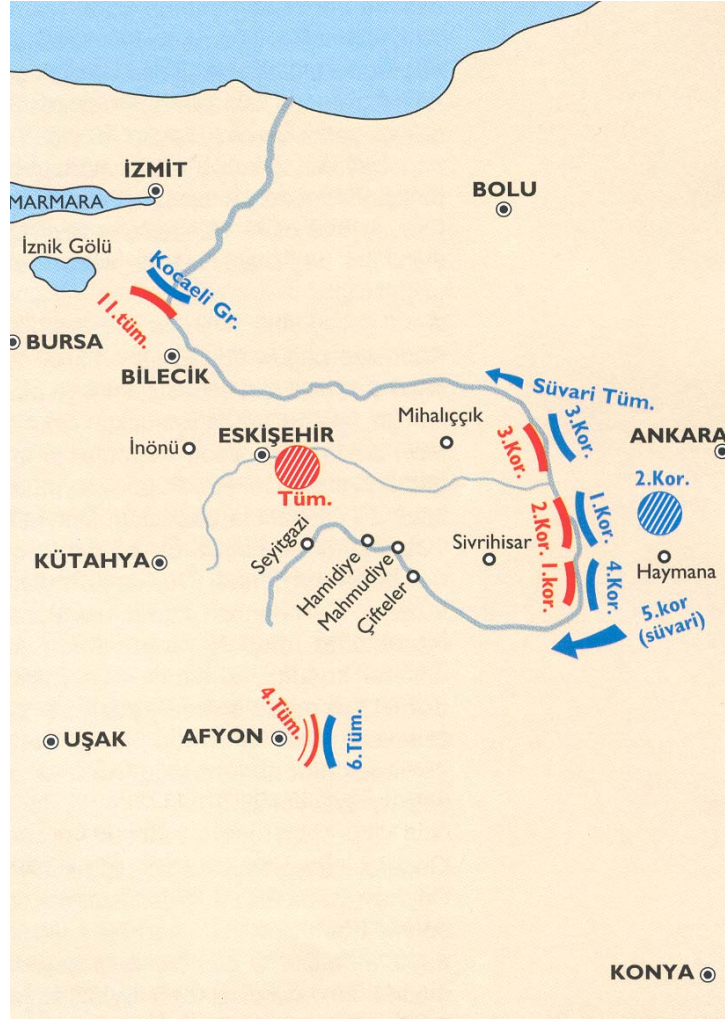

Sakarya Meydan Muharebesi (23 Ağustos-13 Eylül 1921)

- Mustafa Kemal “Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla sulanmadıkça vatan terk olunamaz” emrini bu muharebede vermiştir.
- Mustafa Kemal’in bizzat idare ettiği muharebede, 10 Eylül’de Türk karşı taarruzları başladı. 22 gün 22 gece süren çarpışmalar sonunda düşman ordusu perişan oldu ve cepheyi terke mecbur kaldı.
- 13 Eylül’de Sakarya’nın doğusu tamamen düşmandan temizlendi.
- Uzun yıllardır zafere hasret olan Türk milletinin bu muharebeden sonra azmi ve kararlılığı bir kat daha artmıştı.

Tarafların durumu (12 Eylül 1921)

Sakarya'da 15 Eylül 1921 günü tarafların durumu

Türk-Yunan Savaşı (1919-1922)

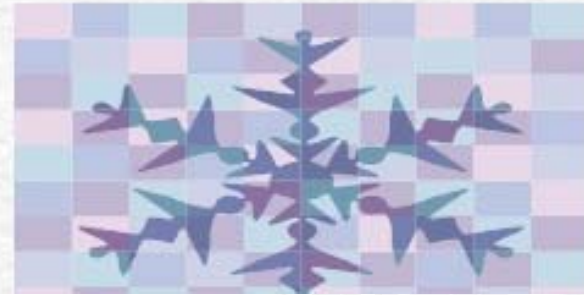
Sakarya Meydan Muharebesi'nin Sonuçları

- 1) Batılı ülkelerin Yunan ordusuna güveni kırıldı.
- 2) Sakarya Meydan Muharebesi, savunma muharebelerimizin sonuncusu ve en uzun süreni olmuştur.
- 3) Afyon ve Eskişehir'e kadar olan yerler ele geçirildi. Taarruz gücü Türk tarafına geçmiştir. Bundan sonra Yunanlılar güçlü bir savunma hattı oluşturmaya başladılar.
- 4) İngilizlerden ayrılan Fransızlar TBMM ile 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması'nı imzalamışlardır.
- 5) Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan Cumhuriyetleri ile 13 Ekim 1921 tarihli Kars Antlaşması imzalanmış ve Doğu sınırimız kesin şeklini almıştır.
- 6) İtilaf Devletleri TBMM'ye barış teklifinde bulunmuşlardır. Ancak barış Sevr'in taslağı niteliğinde olduğu için kabul edilmemiştir.
- 7) 23 Ekim 1921'de İngiltere ile esir değişimi anlaşmasına varılmış, Malta'da bulunan Türk esirler ile Anadolu'da tutuklu bulunan İngilizlerin değişimi sağlanmıştır.
- 8) 19 Eylül 1921'de Meclis, Mustafa Kemal'e "gazilik" unvanı ve "mareşallik" rütbesi vermiştir.

Kars Anlaşması (13 Ekim 1921) ve Ankara Anlaşması (20 Ekim 1921)

Kars Antlaşması,
TBMM Hükümeti ile
Sovyet Rusya'ya
bağlı Ermenistan,
Gürcistan,
Azerbaycan arasında
imzalandı.

• Kars Antlaşması ile
doğu sınırimız
kesinlik kazanmıştır.

ANKARA ANTLAŞMASI (20 Ekim 1921)

Fransa ve TBMM arasında imzalanmıştır.

Özellikleri

1. Fransa TBMM'yi tanıdı.
2. Fransa ile savaş kesin olarak sona erdi.
3. Hatay'daki Türklere geniş haklar verildi.
4. Bugünkü Suriye sınırimız (Hatay dışında) çizildi.

Önemi

- Güney Cephesi'nde serbest kalan Türk birlikleri Batı Cephesi'ne kaydırıldı.
- Misak-ı Milli'den ikinci taviz verildi. (Hatay kaybedildi)

Sakarya Meydan Muharebesi özet

- **Sevr'i Türklere zorla kabul ettirmek,**
- **Ankara'yı alarak TBMM'yi ve Milli Hareketi yok etmek** amacıyla Yunan ordusu 23 Ağustos 1921'de Sakarya Nehri'nin doğusuna geçerek Türk mevzilerine saldırısıyla savaş başladı.
- Başkomutan Mustafa Kemal Paşa; "**Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O sath bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı, kanla islanmadıkça bırakılamaz.**" emrini vererek savaşın planını açıklamıştır.
- Bu savaş taktiğı ile klasik cephe savaşı yerine "**topyekün savaş**" taktiğı uygulanmıştır.
- Yunanlıların saldırı gücü kırılmış, geri çekilmeye zorlanan Yunanlılar 12 Eylül 1921'de bozguna uğratılmıştır. Bu tarihte **Sakarya İrmağı'nın doğusu düşmandan tamamen temizlenmiştir.**

ULUSAL SONUÇLARI

- ✓ Yunan ordusunun saldırı gücü kırılarak savunma durumuna çekilmesi sağlandı. Türk ordusu taarruz konumuna geldi.
- ✓ Türk ordusunun 1683 II. Viyana Kuşatmasından beri Avrupa karşısında devam eden gerileyişi ve çözülüşü sona erdi.
- ✓ **TBMM, Mustafa Kemal Paşa'ya "Mareşallik" rütbesi ve "Gazilik" ünvanı verdi (19 Eylül 1921).**
- ✓ Türk ordusu çok sayıda subayını kaybettiğı için Sakarya Muharebesi "**Subaylar Savaşı**" olarak da bilinir.

ULUSLARARASI ALANDAKİ (DIŞ SİYASETEKİ) SONUÇLARI

- ✓ **İtalyanlar, Anadolu'da işgal ettikleri yerlerden tamamen çekildiler.**
- ✓ Yunanlıların Sevr'i uygulamada başarılı olamayacağını anlayan İngilizler, askeri yardımı kesmişlerdir.
- ❖ **İtilaf Devletleri arasındaki görüş ayrıkları iyice arttı ve birlik tamamen bozuldu.** İngilizler TBMM karşısında yalnız kaldılar.
- ✓ İtilaf Devletleri, Türkiye ve Yunanistan'a ateşkes teklifinde bulunmuşlardır.
- ❖ Bu durum **TBMM Hükümeti'nin varlığını askeri alandaki başarılarıyla kabul ettirdiğini gösterir.**

- Sovyet Rusya'nın isteğı ile **Kafkas Cumhuriyetleri** ile (Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan) **TBMM Hükümeti** arasında **Kars Antlaşması imzalandı** (13 Ekim 1921). Buna göre;
 - ✓ **Doğu sınırlarımız kesin olarak çizilmiştir.**
 - ✓ Nahçıvan, Azerbaycan'a bağlı özerk bir bölge kabul edilmiştir.
 - ✓ **Moskova Antlaşması'nın onaylanması niteliğindedir.**
- ❖ 2 Ocak 1922'de **Ukrayna Cumhuriyeti** ile TBMM Hükümeti arasında **bir dostluk antlaşması** daha imzalanarak, Sovyet Rusya'nın TBMM'ye yapacağı yardımlara kesinlik kazandırılmıştır.

- Fransa ile TBMM Hükümeti arasında 20 Ekim 1921'de **Ankara Antlaşması** imzalandı. Bu antlaşmaya göre;
 - **İki taraf arasındaki silahlı mücadele sona erecek,**
 - Fransızlar, Adana, Maraş, Antep ve Urfa'yı boşaltacak,
 - **Hatay Fransa'nın mandası Suriye'de kalacak fakat bu bölgelerde dili Türkçe olan özel bir yönetim kurulacak**
 - ❖ Bu durum Hatay'da Türk kültürünün korunmasını kolaylaştırmış ve Hatay'ın 1939'da anavatana katılmasına katkı sağlamıştır.
 - ❖ Hatay'ın Fransa'ya bırakılması **Misak-ı Milli'den verilen ikinci tavizdir.**
 - ❖ **TBMM'yi ve Misak-ı Milli'yi tanıyan ilk İtilaf Devleti Fransa'dır.**
 - ❖ Hatay ve İskenderun dışında bugünkü Suriye sınırlımız çizildi.
 - ❖ **Güney cephesi kapandı** ve bundan sonra bütün birliklerimiz Batı Cephesi'ne kaydırıldı.

Büyük Taarruz

- Türk Hazırlıkları
- 15 Eylül 1921 tarihinden geçerli olmak üzere seferberlik ilan edilerek, ordunun asker eksikliği tamamlanmıştı.
- Türk kuvvetlerinin araç ve malzeme eksikleri de çeşitli kaynaklardan tamamlanmaya çalışıldı.
- 20 Ekim 1921'de imzalanan anlaşmayla Çukurova'daki işgalini sonlandıran Fransa'dan önemli miktarda silâh ve mühimmat desteği alındı.
- Sovyetler Birliği'nden sağlanan mali yardım da orduyu geliştirmekte kullanıldı.
- Kara kuvvetleri mevcudu 200.000'e ulaştı.
- Yiyecek, giyecek ve cephane yeterli düzeye getirildi.
- Başkomutanlık kanunu süresi uzatıldı.

- Orduya taarruz eğitimi yaptırıldı.
- Genel taarruz hazırlıkları Haziran 1922’de başlatıldı.
- 6 Ağustos 1922’de orduya gizlice taarruz için hazırlanması emri verildi.
- Mustafa Kemal Paşa Akşehir’e gelerek komutanlarla toplantı (durum değerlendirmesi) yaptı.
- Toplantıda 26 Ağustos, taarruz günü olarak belirlendi.
- Taarruz Afyon’un güneyinden Dumlupınar yönüne doğru baskın şeklinde başlayacak ve sonra da meydan savaşına dönüştürülerek düşman kuvvetleri tümüyle yok edilecekti.
- Türk ordusu Yunan cephesinin en güçlü direnek merkezinden saldıracaktı.

Yunan Hazırlıkları

- Yunanlılar bir Türk taarruzuna karşı hazırlıksız değildi.
- Öncelikle Afyon bölgesi tamamen müstahkem hale getirilmiş, sıra sıra tel örgüler, makineli tüfek yuvaları ve topçu mevzileri ile takviye edilmişti.
- Ayrıca, bir geri çekilme gerektiğinde Afyon kuzeyinde İlbülak dağı merkez olmak üzere 2. bir mevzi
- Daha geride Dumlupınar - Toklusivrisi hattında 3. bir mevzi hazırlanmıştı.
- Bunun yanında İzmir-Afyon-Eskişehir demiryolu, Mudanya iskelesinin Yunanlıların elinde olması, keşif uçakları, 4000'den fazla kamyon ve otomobil Türk ordusuna kıyasla büyük bir lojistik ve keşif üstünlüğü sağlıyordu.

- Bunlara dayanarak, Yunanlılar açık araziden gelecek bir tehdide karşı hem sayı üstünlüklerini koruyarak taarruzu püskürtebileceklerini, hem de keşif kabiliyetleri ve İngiliz casusluk ağı ile bu taarruz için yapılması gereken bir yığınağı önceden tespit edebileceklerini düşünüyorlardı.
- Ayrıca, güneyden gelebilecek bir tehdit karşısında ise Afyon-Çay doğrultusunda bir karşı taarruz ile Türk ordusunu ikmal üslerinden ayırıp imha etmeyi planlamakta idiler.

Büyük Taarruz'a hazırlık yapan topçular

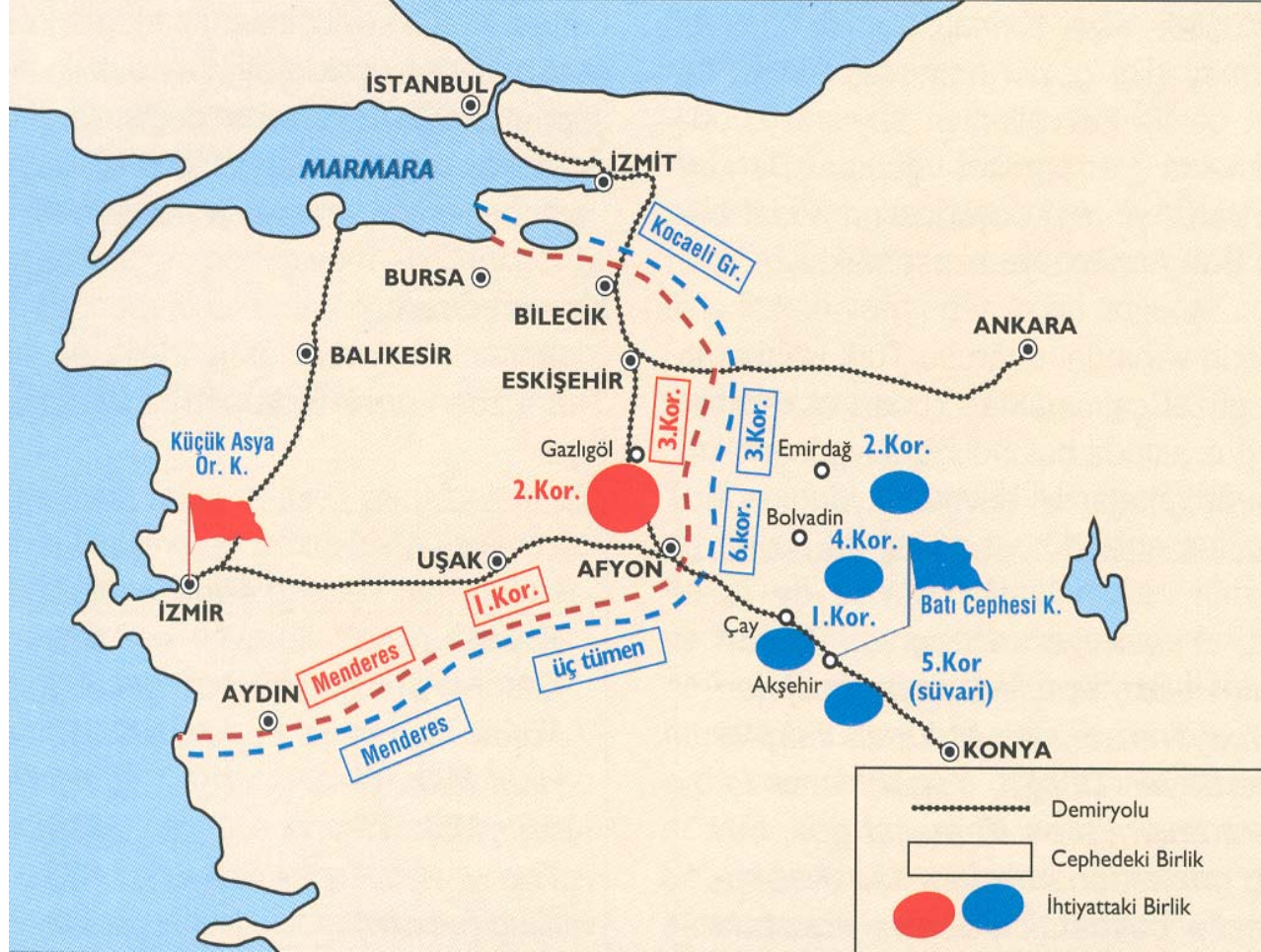

Büyük Taarruz öncesi makinalı tüfekte atış eğitimi

Büyük Taarruz öncesi küçük hava filomuzun bir uçağı pilotları ve makinistleriyle (21 Nisan 1922)

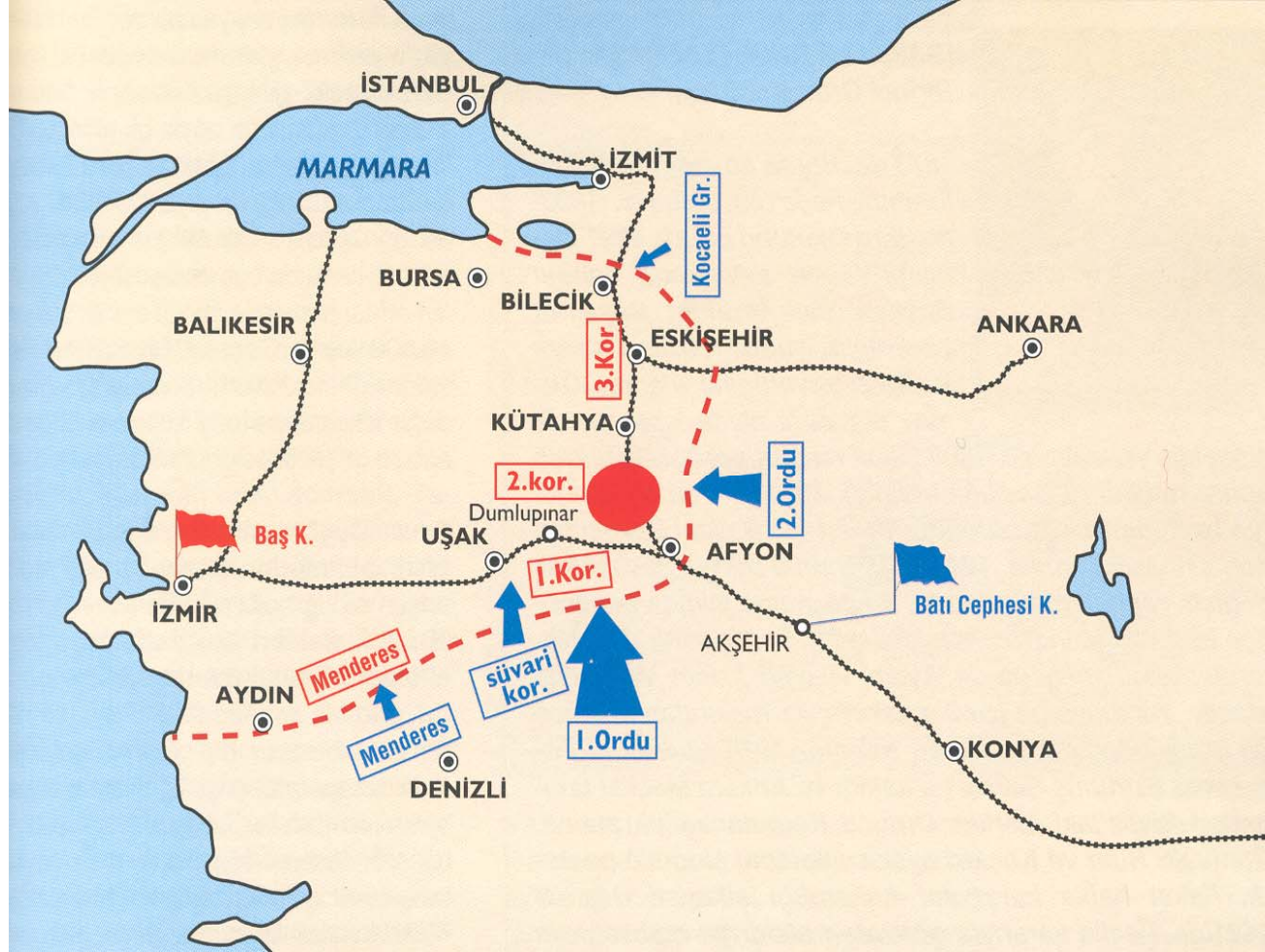

Tarafların konumu (1 Ağustos 1922)

Büyük Taarruz'un Planı

- 1) Yunan ordusunun güney kanadından taarruz edip bir imha muharebesi yapılacak
- 2) Sıklet (ağırlık) merkezi Afyon'un güneyi (DUMLUPINAR) olarak tespit edilmiş
- 3) Taarruz "ANİ" ve "BASKIN" şeklinde yapılacak
- 4) Gizlilik prensibine uyulacak

Türk taarruz planı (Ağustos 1922)

TAARRUZUN BAŞLAMASI

- 26 Ağustos gecesi, 5. Süvari Kolordusu Ahır Dağları üzerindeki Yunanlıların gece savunmadığı Ballıkaya mevkiinden sızma yaparak Yunan hatlarının gerisine intikale başlamıştır. İntikal bütün gece sabaha kadar sürmüştür.
- 26 Ağustos sabaha karşı 4:30'da başlaması planlanan taarruz sis sebebiyle ancak 5:30'da başlayabilmiş, yarım saat süren çok yoğun bir bombardıman ile Yunan ön hat mevzileri büyük yıkıma uğratılmış, topçu gözetlemesi ve makineli tüfek mevzileri iş göremez hale getirilmiştir.
- 6:00'da başlayan piyade taarruzu, kısa sürede gelişmiş, Tınaztepe, ve Belentepe'nin ele geçirilmesi ile sonuçlanmıştır.

- Ancak, gerek geriden gelen Yunan takviyelerinin direnmesi, gerek Sincanlı ovasında mevzilenmiş Yunan topçularının şiddetli ateşi ve gerekse taarruz anının kaybedilmesi ile taarruz öğlene doğru yavaşlamış ve durmuştur.
- Tınaztepe'deki kuvvetli Yunan karşı taarruzu ve Kurtkaya mevziinin direnişi ile Türk kuvvetleri kısmi geri çekilmelerle akşam saatlerinde bir denge oluşmuştur.
- Bu esnada Türk 2. Ordusunun özellikle 2. Yunan Kolordusu'na şiddetli taarruzları, bu kolordu kuvvetlerinin 1. Kolordu'yu daha fazla takviye edememesine yol açmış, Hacı Anesti'nin sarsılan güney cephesini takviye etmek yerine, 2. Kolordu'nun esas plandaki gibi Çay istikametine taarruz etmesi emri işleri daha da karıştırmış, Yunanlıları stratejik bir sıkıntıya sokmuştur.

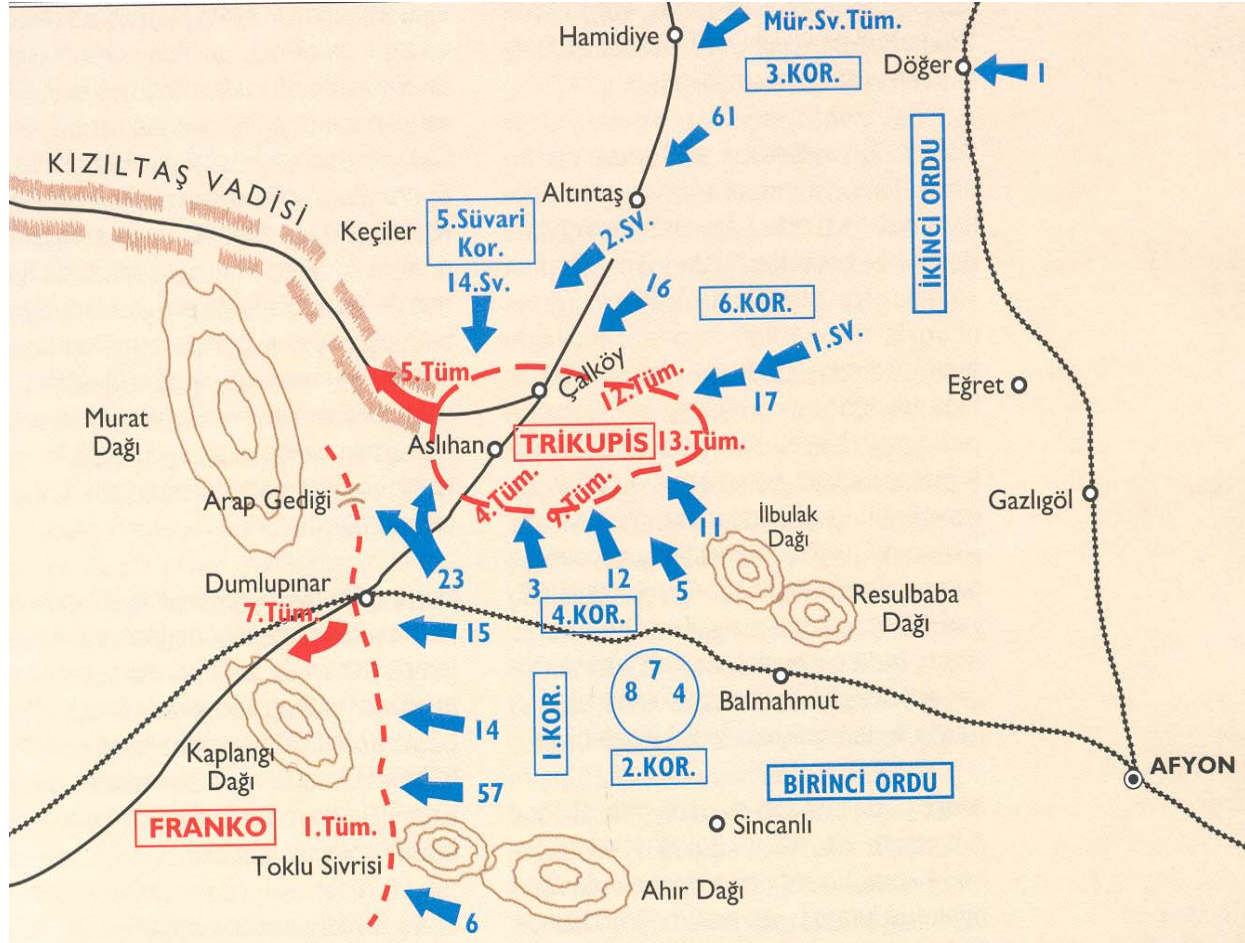
- Öte yandan yarma bölgesinin batısında Türk kolordusu, İzmir-Uşak bağlantısını kesmiş, cephe gerisinde büyük kargaşaya yol açmıştır.
- Trikopis, bu durumda elindeki tek şansın eldeki bütün ihtiyatları ile Kalecik sivrisi istikametinde bir gece taarruzu yapmak olduğunu düşünmüştür.
- Ancak, Türk devam taarruzunun (topların ileri alınmasının desteği ile) 27 Ağustos sabaha karşı Tınaztepe, Erkmuntepe ve Kurtkaya tepesini düşürmesi neticesinde 4. Piyade Tümeni'nin dağılması, 1. Piyade Tümeni'nin ağır kayıplarla geri çekilmesi, Yunan cephesinin 27 Ağustos öğlen saatlerinde tamamen çökmesine yol açmıştır.

- Cephenin hiç beklenmedik bir şekilde çökmesi, Yunan 1. Kolordusu'nu ikiye bölmüş, kuşatılmamak için, İzmir yönünde bir geri çekilme yerine ulaşım altyapısı yetersiz kuzeybatı yönünde çekilmekten başka imkân kalmamış, Yunan 1. Kolordu karargahı, 4. Tümenin kalıntıları, 5. ve 12. Tümenler, 2. Kolordu birlikleri Afyon-Döğer hattını bırakarak İbulak Dağı civarına çekilmiştir.
- Diğer tarafta kalan General Franko komutasındaki 1. Tümen ve takviye birlikleri İbulak hattında da duramayarak, Dumlupınar'a çekilmeye devam etmiş, böylece Yunan ordusu içindeki sevk ve idare bütünlüğü bozulmuştur.
- 28 Ağustos-30 Ağustos sabahı arasında Türk birlikleri ile çekilen Yunan birlikleri arasında yer yer şiddetli çatışmalar çıkmış, Yunan birliklerinin Türk kuvvetlerinin takibinden kurtulamaması, mevzi almalarına engel olmuştur.

- Ayrıca, 3. Kolordu ile geri çekilen Yunan birliklerinin arasında açılan boşluktan içeri dalan 2. Türk Ordusu birliklerinin kuzeyden çevirme yapması, Yunan ordusunun ana parçası olan 1. ve 2. Kolordu birliklerinin Murat Dağı eteklerinde bir torbaya girmesine yol açmıştır.
- 30 Ağustos günü akşam saat 19:30'a kadar süren bugün Başkomutanlık Meydan Muharebesi olarak bilinen büyük çarpışmalarda Yunan birlikleri imha edilip dağıtılmıştır.
- Bu muharebede Yunan 4. ve 12. Tümenleri tamamen, 5. ve 9. Tümenleri kısmen imha olmuştur. Savaş alanında yapılan incelemelerde her iki kolordunun neredeyse bütün malzemesi, 4000 ölü, 10.000'e yakın esir tespit edilmiştir.

Afyon Cephesi
(29 Ağustos 1922 Saat 23.00)

- General Trikopis ve kurmaylarının bir kısmı ile 10.000 civarında asker, Kızıldaş vadisinden gece karanlığında kaçmayı başarmıştır.
- Bu kuvvetlerin önemli bir kısmı (6000 asker), 2 Eylül'de Uşak'ta Türk kuvvetlerine teslim olmuştur.
- Bu son muharebe ile birlikte bir zamanlar Yunan ordusunun bel kemiğini teşkil eden 6 Piyade Tümeni (85.000 asker) dağıtılmıştır.
- Türk kuvvetlerinin önünde İzmir yönünde hırpalanmış 2 Tümen ve bazı bağımsız alaylar, Bursa istikametinde ise sağ kanatları tamamen açıkta kalmış, önlerinde tahmin edemedikleri düşman kuvvetlerinin hedefi haline gelmiş 3. Kolordu kalmıştır.

- Bundan sonrasında muharebe, tamamen bir kaçma kovalamaya dönmüş, 9 Eylül’de İzmir’in, 17 Eylül’de Bandırma’dan kalan Yunan birliklerinin tahliyesi ile son bulmuştur.
- Bu muharebede Yunan Ordusu 130.000’den fazla askerini kaybetmiştir. Buna karşılık Türk askeri kayıpları 12.500 civarında tespit edilmiştir.
- Meydan muharebesinden sonra, çevreyi gezen Mustafa Kemal Paşa, düşmanın ağır yenilgisini, savaş alanında bıraktığı silâh, cephane ve savaş malzemesini, ölülerini, sürü sürü esirin kabilelerle geriye götürülmesini gördükten sonra çok duygulanmış ve yanındakilere, “Bu manzara insanlık için utanç vericidir. Ama biz burada vatanımızı savunuyoruz. Sorumluluk bize ait değildir” demiştir.

SONUÇLARI

- Büyük Taarruz, yaklaşık 200 yıldan beri Türk ordusunun galibiyetiyle sonuçlanan ilk taarruz muharebesidir.
- Çanakkale ve Sakarya'da Türk zaferi, hücum eden düşmanı durdurmakla sınırlı kalmıştır. Oysa Başkumandanlık Meydan Muharebesi'nde düşman ordusu topyekun yok edilmiş, yaklaşık 150.000 kilometrekare alan 14 gün gibi kısa bir sürede ele geçirilmiştir.
- Zafer, Yunan işgaline son vererek Kurtuluş Savaşı'nın kesin bir askeri sonuca ulaşmasını sağlamıştır. Böylece Türk tarafı Lozan'da toplanan barış konferansına önemli bir diplomatik avantajla katılmış, askeri durumun barış görüşmelerinde aleyhte pazarlık kozu olarak kullanılmasını önlemiştir.
- Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu hareketi üzerindeki önderliği bu zaferle pekişmiş, böylece zaferden sonra kurulacak olan siyasi düzenin temelleri atılmıştır.

Batı Cephesi Özet

İnönü Savaşı (6-10 Ocak 1921) <ul style="list-style-type: none">• Düzenli ordunun Batı cephesindeki ilk zaferidir.• Halkın TBMM'ye ve düzenli orduya olan güveni artmıştır.	İç (ulusal) Sonuçları <ul style="list-style-type: none">✓ Teşkilatı Esasiye Kanunu kabul edildi.✓ İstiklal Marşı kabul edildi.✓ İsmet Paşa generalliğe yükseldi.✓ Çerkez Ethem İsyanı bastırıldı.	Dış (uluslararası) Sonuçları <ul style="list-style-type: none">✓ İtilaf Devletleri Londra Konferansını düzenlediler.✓ Afganistan ile Dostluk Antlaşması yapıldı.✓ Sovyet Rusya ile Moskova Antlaşması yapıldı.
II. İnönü Savaşı (23 Mart-1 Nisan 1921) <p>İtilaf Devletleri, Londra Konferansından istenilen sonucu alamamaları üzerine Yunanlıları tekrar harekete geçirdiler.</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ TBMM Hükümetinin ve düzenli ordunun Batı cephesindeki ikinci zaferidir.▪ <i>"Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makus talihini de yendiniz."</i> Atatürk	<ul style="list-style-type: none">• İtalya işgal ettiği yerleri boşaltmaya başladı.• Fransa Zonguldak ve çevresinden çekilmeye başladı.
Kütahya Eskişehir Savaşları (10-24 Temmuz 1921) <ul style="list-style-type: none">▪ Batı Cephesinde kaybettiğimiz tek mücadeledir.▪ Afyon, Kütahya, Eskişehir Yunanlıların eline geçti.▪ Türk ordusu Sakarya nehrinin doğusuna çekildi.	<ul style="list-style-type: none">• Mustafa Kemal'e Başkomutanlık Yetkisi verildi.• Bu kanunla TBMM'nin yetkilerini 3 aylık bir süre ile alan Mustafa Kemal hızlıca karar alıp uygulayabilecekti.	<ul style="list-style-type: none">▪ Tekalifi Millîye Emirleri yayımlandı.▪ Bu emirlerle ordunun ihtiyaçlarının karşılanması amaçlanmıştır.
Sakarya Meydan Savaşı (23 Ağustos-13 Eylül 1921) <ul style="list-style-type: none">✓ Topyekun Savaş taktiği uygulanmıştır.✓ <i>"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır."</i>	<ul style="list-style-type: none">• Son savunma savaşımızdır.• Geri çekilişimiz sona ermiştir.• Türk ordusu taarruz durumuna geçmiştir.• Mustafa Kemal'e Gazilik unvanı ve Mareşallik rütbesi verilmiştir.	<ul style="list-style-type: none">▪ Sovyet Rusya ile Kars Antlaşması imzalanmıştır. (<i>Doğu sınırımız kesinlik kazandı.</i>)▪ Fransa ile Ankara Antlaşması imzalandı. (<i>Hatay hariç bugünkü Suriye sınırımız çizildi.</i>)
Büyük Taarruz (26 Ağustos -18 Eylül 1921) <ul style="list-style-type: none">• Bu taarruz düşmana kesin darbe vurmaya ve düşmanı Anadolu'dan atmayı amaçlamıştır. 30 Ağustos'ta Dumlupınar'da büyük bir zafer kazandı.	<ul style="list-style-type: none">✓ Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri! emrini alan Türk ordusu 9 Eylül'de İzmir'i, 18 Eylül'de tüm Batı Anadolu'yu işgalden kurtardı.	Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922) <ul style="list-style-type: none">▪ TBMM Hükümeti & İtilaf Devletleri▪ İstanbul, Boğazlar ve Doğu Trakya savaş yapılmadan kurtarıldı.▪ İstanbul ve Boğazlar TBMM yönetimine bırakıldı. Osmanlı Devleti hukuken sona erdi.